

Постать Гораціо Нельсона у кінематографі

Історична битва між британськими та франко-іспанськими морськими силами була вирішальною битвою часів Наполеонівських воєн. Вона сталася 21 жовтня 1805 року поблизу мису Трафальгар і тривала з полудня до п'яти вечора при майже повному штилі. Флотом Великобританії командував легендарний віце-адмірал Гораціо Нельсон. Англія захопила та потопила майже весь франко-іспанський флот, не втративши жодного корабля, що підтвердило повну морську перевагу держави. Після поразки Наполеон залишив свій план нападу на південну частину Англії та зосередився на війні проти двох інших головних сил Європи: Австрії та Росії.

Історичний сюжет Трафальгарської битви ліг в основу багатьох документальних та художніх фільмів.

Незважаючи на всю історичну значимість, сама битва не була особливо популярна у кінематографістів, хоча до неї і звертали-ся протягом всієї історії кіно. Перша картина, присвячена битві, вийшла в 1911 році, це було неігрове короткометражне німе кіно «Трафальгарська битва» режисера Джеймса Сирл Доулі.

У 1950 році з'являється пригодницька військова стрічка Лью Лендерса «Tyrrant of the Sea» («Морський тиран»).

Навколо битви будується сюжет фільмів «Тритон» 1961 року і «Спадщина нації» 1973 року режисера Джеймса Джонса; серіалу «I Remember Nelson» («Я пам'ятаю Нельсона») 1982 року.

У 2005 році вийшла біографічна драма «Trafalgar Battle Surgeon» («Хірург Трафальгарської битви») британського режисера Джастіна Харді — погляд на бій очима військового хірурга та його медичної команди.

Найважчою втратою британців в Трафальгарській битві стала загибель головнокомандувача Гораціо Нельсона. Перед боєм адмірал одягнув свій парадний мундир при всіх орденах та зі-йшов на палубу. На прохання перейти в більш безпечне місце Нельсон відповів відмовою: він вважав, що вид командира, який стоїть на палубі, надихне моряків. Блискучі нагороди

Нельсона привернули увагу французьких стрільців, в результаті чого він був смертельно поранений [2, с. 138].

Нельсон донині залишається символом британського флоту. Видатний флотоводець, він володів неабияким військовим талантом і хоробрістю. З початком війни проти Франції в 1793 році Нельсон бере активну участь в бойових діях — під Тулоном і на Корсиці, командуючи десантом. Але слава національного героя прийшла до нього після бою 14 лютого 1797 року біля мису Сент-Вінсент. За власною ініціативою Нельсон вивів свій корабель з лінійного ладу ескадри і здійснив маневр, що мав вирішальне значення для розгрому іспанського флоту. Два з чотирьох захоплених англійцями іспанських кораблів були взяті на абордаж під особистим командуванням Нельсона, який отримав за цей бій лицарський хрест ордена Бані та чин контр-адмірала.

Талановитий командувач, він був до того ж гарячою, пристрасною натурою. Нельсон тричі був закоханий. Його найвідоміший роман був із заміжньою красунею Еммою Гамільтон. Їхня перша зустріч відбулася, коли після чергової перемоги над французьким флотом адмірал прибув до Неаполя, де першими його зустріли англійський посол лорд Гамільтон з дружиною леді Еммою [5, с. 156].

Романтичний сюжет привертав увагу режисерів навіть більше, ніж сюжет батальний. З самого початку ХХ століття кінокартини про знамениту любовну історію з'являлися одна за одною: У 1919 році виходить стрічка Берта Холдейна «Романс леді Гамільтон». У 1921 році Річард Освальд випускає фільм «Леді Гамільтон». Вальтер Саммерс знімає фільм «Нельсон» в 1926 році в жанрі романтичної драми. Френк Ллойд працює над стрічкою «The Divine Lady» («Божественна леді») в 1929-му, його режисерська робота була відзначена «Оскар»». Для ранніх екранізацій цієї історії характерна надзвичайна романтизація реальності, можна подумати, що образи головних героїв створювалися без оглядки на біографічні дані.

Найвідоміший твір в цьому ряду — художній фільм Олександра Корда «Леді Гамільтон» 1941 року. Це сумна сповідь Емми

Гамільтон в тюремній камері. Вона розповідає, як в Неаполі їй зустрівся посол Британії лорд Гамільтон, як незабаром відбувся шлюб з розрахунку, і як їх спокійному існуванню прийшов кінець, коли на одному зі світських прийомів Емма познайомилася з адміралом Нельсоном. Почуття, що оволоділо ними, було таким сильним, що, незважаючи на розмови і засудження вищого світу, вони стали жити як чоловік і дружина. Однак щастя тривало недовго, і після трагічної загибелі Нельсона в битві біля мису Трафальгар життя для леді Гамільтон втратило сенс [4, с. 348–350]. У стрічці образ Емми Гамільтон в деякому роді ідеалізовано — картина замовчує про «помилки молодості» головної героїні, коли, ставши коханкою відразу декількох чоловіків, вона завоювала скандальну популярність в Лондоні. Головні ролі виконали знамениті англійські актори, подружня пара — Вів'єн Лі та Лоуренс Олів'є. Картина мала величезний успіх, була схвалена критиками, у 1942 році отримала «Оскар» за «Кращий звук». Прийнято вважати, що роль леді Гамільтон затвердила Лі в статусі голлівудської зірки, а сам фільм був її улюбленим.

На думку критиків, після знаменитої стрічки Олександра Корда в кіно не було настільки ж вдалих екранізацій історії кохання героїчного адмірала. Однак чималою популярністю користувався французький фільм «*Le calde notti di Lady Hamilton*» («Леді Гамільтон: Шлях до вищого світу») 1968 року виходу з Мішель Мерсьє в головній ролі. Ця картина вважається більш об'єктивною з історичної точки зору.

«Хоробрий може померти лише одного разу, боягуз же вмирає ціле життя», — так говорив адмірал Нельсон [1, с. 88]. Трафальгарська битва увійшла в історію як блискуча військова операція, що принесла Англії понад століття безроздільного морського панування. А сам адмірал та його леді стали легендою [3, с. 288].

1. Афоризми вице-адмирала Г. Нельсона // Сборник афоризмов и изречений о море и морях [Составитель Н. А. Каланов]. — М. : Моркнига, 2013. — С. 78–90.

2. Джордан Д. Горацио Нельсон: Человек, которого нужно любить / Д. Джордан // Великие адмиралы: Сборник. — М. : АСТ, 2002. — С. 118–150.
3. Трухановский В. Г. Судьба адмирала: Триумф и трагедия / Владимир Григорьевич Трухановский. — М. : Молодая гвардия, 1984. — 334 с.
4. Хибберт К. Частная жизнь адмирала Нельсона / Кристофер Хибберт [Пер. с англ. Н. А. Анастасьева]. — М. : АСТ-Транзит-книга, 2006. — 494 с.
5. Эджингтон Г. Адмирал Нельсон: История жизни и любви / Генри Эджингтон [Пер. с англ. Э. М. Башилова]. — М. : Прогресс, 1992. — 272 с.

